

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 6037/2020
02.03.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић и др Илије Зиндовића, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Никола Тадић, адвокат у ..., против тужене Републике Србије, коју заступа Државно правобранилаштво, ради рехабилитационог обештећења, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 5262/20 од 09.09.2020. године, у седници већа одржаној 02.03.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 5262/20 од 09.09.2020. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 4728/2019 од 17.06.2020. године одбијен је тужбени захтев да се обавезе тужена да тужиоцу исплати на име накнаде материјалне штете за обављен, а неплаћен, прековремени рад износ од 5.475.079,00 динара, за разлику у висини плате пре и после штетног догађаја износ од 10.161.760,00 динара, за штету насталу услед губитка пензије износ од 4.682.321,70 динара и за разлику у пензијама износ од 13.312.744,00 динара, укупно износ од 33.631.904,70 динара са законском затезном каматом од 21.03.2018. године до исплате и обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове поступка у износу од 313.500,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 5262/20 од 09.09.2020. године одбијена је жалба тужиоца, потврђена првостепена пресуда и одбијен захтев тужиоца за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужилац је благовремено изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. ЗПП („Службени гласник РС“ бр. 72/11...18/20) и утврдио да је ревизија тужиоца неоснована.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. става 2. тачке 2) ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Ревизијске наводе којима се указује на битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. става 1. у вези чланова 2. става 1, 3. става 3, 7, 9, 230. става 1, 308. става 1. и 372. става 1. и члана 374. става 2. тачке 12) ЗПП, Врховни касациони суд

није разматрао јер, према члану 407. ЗПП, не могу бити разлог за изјављивање ревизије.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је рођен ... године. Завршио је четири разреда основне школе. Тужилац је био учесник НОР од 1942. године до 1945. године и због заслуга у рату је 1948. године постао припадник Народне милиције. Тужилац је ухапшен 08.12.1951. године. Пресудом Војног суда у Београду Суд 127/52 од 07.02.1952. године тужилац је оглашен кривим за кривично дело угрожавање територијалне целине и независности државе из члана 101. става 2. КЗ због ширења непријатељске пропаганде из Резолуције Информбироа против државног уређења СФРЈ и за четири кривична дела крађе из члана 249. КЗ на казну затвора у трајању од 6 година и губитак грађанских права у трајању од 2 године. Казну затвора је издржавао у Билећи и на Голом отоку одакле је условно отпуштен 26.04.1956. године. Тужилац је био лишен слободе у периоду од 08.12.1951. године до 26.04.1956. године, то јест 4 године 4 месеца и 18 дана, од чега у Билећи 3 године, а на Голом отоку око 1,5 годину. Тужилац је радио у Билећи на подизању зида око затвора и на разбијању камена на Требишњици због градње водовода за Билећу. На Голом отоку радио је прековремено у каменолому, и за викенде и за празнике. Месец дана по условном отпуштању, тужилац се, уз помоћ пријатеља, запослио у предузећу ... као дистрибутер ... у ноћној смени од 1.00 час до ујутру. Потом се запослио у „...“ при ... где је после 6-7 година рада постао рачунополагач и на том радном месту био запослен до пензије. Тужилац је од 01.01.1973. године корисник инвалидске пензије због душевног оболења које је последица свега што је преживео у затвору.

Решењем Вишег суда у Београду Рех 82/12 од 07.09.2012. године утврђено је да је ништава пресуда Војног суда у Београду Суд 127/52 од 07.02.1952. године и њене правне последице у делу којим је АА осуђен за кривично дело угрожавање територијалне целине и независности државе из члана 101. става 2. КЗ, као и да се за тај део осуде сматра неосуђиваним.

Решењем РФ ПИО од 05.06.2015. године тужиоцу је признат посебан пензијски стаж у трајању од 8 година, 10 месеци и 2 дана и новчана накнада (посебан додатак) почев од 04.02.2013. године у месечном износу од 20.688,50 динара.

На основу налаза и мишљења вештака економско – финансијске струке утврђена је висина материјалне штете за обављен, а неисплаћен, прековремени рад и за разлику у висини плате пре и после штетног догађаја. Тужилац је прековремено радио у укупном трајању од 15.719 часова. Висина настале штете за обављен, а неплаћен, прековремени рад, обрачуната методом упоредног радника, износи од 5.475.079,00 динара. Висина настале штете за разлику у висини плате пре и после штетног догађаја, обрачуната према разлици плате полицајца и рачунополагача, за период од 17 година и 7 месеци (од тужиоцевог пуштања на условни отпуст до пензионисања) износи 10.161.760,00 динара. Штета тужиоца због губитка пензије представља износ од 4.682.321,70 динара а разлика изгубљене пензије је у висини од 13.332.744,00 динара.

Према становишту нижестепених судова, тужбени захтев за накнаду материјалне штете на име неисплаћеног прековременог рада за време лишења слободе и на име разлике у висини плате пре и после штетног догађаја није основан јер тужилац није доказао да је обављао прековремени рад, у ком периоду и на којим пословима, нити је доказао који је чин у полицији имао. Тужбени захтев за накнаду материјалне штете услед губитка пензије и за разлику у пензијама такође није основан јер је тужиоцу решењем РФ ПИО признат посебан пензијски стаж и посебан додатак сходно одредбама Закона о рехабилитацији.

По оцени Врховног касационог суда, у овој правној ствари је правилно утврђено чињенично стање и правилно примењено материјално право.

Наиме, чињеница је да је тужилац обављао прековремени рад за време лишења слободе јер је општепозната чињеница да су лица осуђена из политичких и идеолошких разлога у затворима обављала најтеже физичке послове у дневном трајању много дужем од осмочасовног радног времена. Тужилац је осуђен из идеолошких и политичких разлога због наводног ширења непријатељске пропаганде уобличене Резолуцијом Информбироа. Тужилац је у периоду лишења слободе обављао тешке, понижавајуће и често несврхисходне послове, а обављање тих послова несумњиво је трајало дуже од осам часова дневно.

Закон о рехабилитацији („Службени гласник РС“ бр. 92/2011) у члану 3. став 2, члану 20. и члану 26. уређује право рехабилитованих лица на материјалну и нематеријалну штету (рехабилитационо обештећење). То обештећење се остварује у складу са законом којим се уређују облигациони односи.

Међутим, у ситуацији када се не доводи у питање одговорност тужене (и по Закону о рехабилитацији – као посебном пропису као и по члану 172. ЗОО), када је у питању накнада штете за прековремени рад, неопходно је најпре оквалификовати правну природу потраживања тог вида штете, тј да ли се ради о материјалној или нематеријалној штети. Ово из разлога што Закон о државним службеницима („Службени лист СРЈ“ бр. 62/46), који закон је важио за време на које се позива тужилац, није предвиђао могућност прековременог рада (према члану 53. цитираног закона радно време је било одређено на осам часова дневно). Прековремени рад и рад на празнике нису посебно вредновани. Тужилац је био принуђен да ради прековремено под тешким условима, што се може окарактерисати као принудни рад и тортура што је по међународним конвенцијама и правилима хуманитарног права било забрањено. Конвенција УН против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака (коју је ратификовала и наша земља) забрањује (члан 14.) принудни нељудски рад. Стога би тужилац имао право на накнаду нематеријалне штете због повреде права личности, због акта тортуре у смислу члаа 26. став 1. Закона о рехабилитацији у вези са чланом 200. ЗОО и чланом 14. цитиране Конвенције УН. Међутим, нижестепени судови су већ разматрали захтев у вези накнаде нематеријалне штете и о том тужбеном захтеву је одлучено правноснажном делимичном пресудом Вишег суда у Београду П 197/13 од 16.11.2014. године, па је право тужиоца по том основу исцрпљено кроз остваривање права на накнаду нематеријалне штете.

Тужилац по члану 189. ст. 2. и 3. ЗОО потражује и накнаду материјалне штете у висини разлике у заради коју је остваривао пре и после штетног догађаја (раније остваривао зараду као припадник Народне милиције, а касније након изласка из затвора по запослењу зарада му је била нижа). Даље, тужилац потражује накнаду материјалне штете и због губитка пензије за период лишења слободе и незапослености тврдећи да би му и тај период, да није било штетног догађаја, био обухваћен пензијским и инвалидским осигурањем на основу ког је стекао пензију и што му је због свега тога пензија нижа.

У контексту овог дела захтева, утврђено је да тужилац решењем о рехабилитацији Рех 82/12 од 07.09.2012. године није рехабилитован за четири кривична дела крађе која је извршио. У образложењу тог решења наведено је да осуда за кривично дело крађе није резултат политичке осуде већ зато што је тужилац узимао ствари из државних магацина „који су му с обзиром на позицију на којој се налазио“ биле доступне. При томе морала се имати у виду околност и чињеница који је посао

тужилац раније обављао. Исти је био милиционер. Правилно је од стране нижестепених судова утврђено да тужилац није доказао да би остварио зараду коју је имао јер није пружио доказе да би осуђеност за четири кривична дела крађе гарантовала да остане на истом радном месту на којем је пре хапшења радио, а и мимо осуде за кривичног дело за које је рехабилитован. Стога се не може узети као доказано да је тужилац претрпео штету по том основу (умањење зараде). Значи у погледу тог дела захтева за штету правилно закључују нижестепени судови да тужилац није доказао своје тврдње, те да је због свега тога тужбени захтев неоснован. Остали наводи из ревизије тужиоца нису од таквог значаја да могу довести до другачије одлуке.

Сходно напред изложеном, на основу члана 414. став 1. ЗПП одлучено је као у изреци.

**Председник већа - судија
Бранислав Босиљковић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић